

РЖКОВОДИТЕЛЬ

ОСНОВНОТО УЧЕНИЕ.

ОТДѢЛЪ на „ЧИТАЛИЩЕ“
за учителитѣ, учителкитѣ, ученицитѣ и ученичкитѣ.

Педагогически размншения.

Несталоци.

У насъ и дума не става за Педагогията. Истина че тя се поменува отъ нѣколко врѣме насамъ у нѣколко книги на езикътъ ни, нѣ тия книги сѣдѣтъ още или непродадени у книгопродавницитѣ или неразрѣзани у рѣцѣтъ на нѣкои учители.

Това прѣзрѣние не може да се прости на нашитѣ народни учители, които иматъ за прѣдмѣтъ народното възпитание. У Швейцария, у Германия, у Англия и у скандинавскитѣ дѣржави педагогията се гледа като една сириозна наука, основана върху физиологията, психологията и моралятъ, и си има мѣстото при общественитѣ науки. По тѣхъ страни, високитѣ чиновници, влиятелнитѣ хора нѣматъ за проста работа, за да се намѣрѣтъ на учителскитѣ събори; профосоритѣ отъ гимназии и отъ университети не мислѣтъ, че се упростюватъ като ставатъ управители или инспектори на основовни училища. По злополучие, у насъ, педагогията нѣ само

не се мисли за една наука на народното възпитание, а се гледа съсъ прѣзрѣние. Ако нашитѣ учители да имахъ едно малко понятие отъ ползата на тая наука, не щѣхми да гледами днесъ, че у по многото ни училища учителятъ е отдѣлилъ петъ-шестъ отъ стотината ученици, които сж му повѣрени да възпитаѣ, и да имъ прѣдава високи науки, за да се покаже че много знаѣ.

Това ли се чака отъ едно училище? За да могатъ нашитѣ учители по лесно да оцѣнижтъ ползата отъ тая наука, ний мислимъ да имъ прѣдложимъ едно разледвание на списанията на хора, които сж се отличили по умътъ и по сърдцето. Мѣжду проповѣдниците на народното възпитание първото мѣсто държи Песталоци, тоя неуморенъ поборникъ за въздиганието на народътъ чрѣзъ възпитанието. Неговата метода прѣобрази школитѣ на Швейцария и на Германия.

Г. Гимпсъ, който е билъ на Ивердонъ (Швейцария) ученикъ на Песталоци, обнародва историята на тоя педагогъ и едно изложение на принципитѣ му.

Забѣлѣжителна е, казува Г. Гимпсъ, една случка отъ историята на Песталоци. На 1802, когато Песталоци билъ единъ отъ депутатитѣ, които отишли у Парисъ за организуванието на швейцарската република той се ползувалъ отъ случаятъ да иска аудиенция отъ Бонапартя, за да го убѣди да възприеме неговата метода за възпитанието на французкиятъ народъ. Бонапарте му отказалъ и отговорилъ, че ималъ друго нѣщо да прави, а *нѣма време да се занимава съсъ азбуки*. Отъ тогази Франция нѣ само не обърнѣ внимание на методата на Песталоци, а остави селата безъ основни училища, а ония, които съществувахъ само по градоветѣ, управлявахъ се отъ Иезуититѣ.

Видѣхми какви сѣтнини имаше Франция преди три години!

Нека видимъ какво направи Прусия. Когато Фридрихъ-Вилхелмъ III видѣ съсипано царството си само отъ една битка (Иена), залови се съсъ дързостъ да го въздигне чрѣзъ възпитанието на народътъ. Сѣки се залови за това и съсъ внимание слушеше Фихте, който, у словата си изречени на Берлишъ прѣзъ зимата 1807-1808,

провъзгласяваше, че въспитанието е единичното сръдство, за да се въздигнатъ народитъ, и посачеше на Песталоци. Благородната Кралица Луиза, която се бѣше оттеглила у Кенингсбергъ, написала е у напомникътъ си: «Ако да бѣхъ господарка на себе си, щѣхъ да влѣза у кола и щѣхъ да тръгна за Швейцария, за да видѣх Песталоци; ще му стисна сърдечно ржката, и съсъ слзи на очитъ си щѣхъ да му кажи признателността си.» По послѣ, когато Целеръ отиде, за да приспособи у Кенингсбергъ методата на Песталоци, кралицата се живо интересуваше отъ тоя опитъ и ходеше често сама да посѣщава новата школа.

Таквози бѣше посрѣщанието на Песталоци у Прусия, и Прусия си прие възнаграждението: читателитъ ни знаятъ каква полза истегли тая държавя отъ грижята си за народното въспитание.

Не вѣрувами да има нѣкой отъ народнитъ ни учители, който да не е убѣденъ, че народното въспитание се придобива у училищата. Нѣ вѣрувами, че твърдѣ малко учители имами, които се заниматъ съ изучаването на принципитъ на народното въспитание. Ето защо ний правимъ едно извлѣчение отъ съчинението на Г. Гимпса върху Песталоци, бащата на сегашнитъ педагози. Дано неговиятъ примѣръ възбуди нашитъ народни учители да се заловѣтъ за тая толкосъ потрѣбна наука!

На 12 Януария 1746, казува Г. Гимпсъ, роди се на Цурихъ (Швейцария) Хенрихъ Песталоци; той произхождаше отъ едно италиянско домородство, което бѣше принудено да се прѣсели отъ Италия слѣдъ като пригърна протестанството. Баща му, нѣ до толкосъ прочютъ хирургъ, умрѣ слѣдъ петъ години, като остави на вдовицата твърдѣ малко имание и три малки дѣца. Той заржчалъ на умирање на добрата си слугиня Бабели да не напуща жена му и дѣцата му: благодарение на умната икономия на тая прѣдадена слугиня, госпожя Песталоци можи да отхрани прилично дѣцата и да одържи едно почетно мѣсто на Цурихъ. Отхраненъ отъ жени само, лишенъ отъ мъжкото влияние на единъ баща и роденъ съсъ едно слабо тѣло, младия Песталоци остана срамежливъ, непостоянъ, подчиненъ на впечатления, и

можеше да се каже че бѣше и жена и мъжъ. — « Още отъ дѣтинството си, самъ Песталоци казува, сѣкоги бѣхъ подигралото на сичкиятъ свѣтъ. Малки дѣца, школскитѣ ми другари, проваждахъ ме къдѣто имъ скимнеше, и азъ отивахъ; каквото ищяхъ азъ го правяхъ. Макаръ и да прилѣжявахъ на работата и да научвахъ добръ нѣкои нѣща, никакъ обаче нѣмахъ способността на другаритѣ си, сѣкиденшнитѣ упражнения. »

Отъ като станъ на възраст на деветъ години, младиятъ Хенрихъ Песталоци сѣка година отиваше прѣзъ ваканцитѣ си при дѣда си, попъ у Хенгъ, село единъ часъ далѣко отъ Цурихъ. Тамъ той придобилъ първата идея за тоя животъ на преданността, на който се посвети по послѣ. Имаше се за честитъ, като работеше съсъ дѣда си наедно споредъ силитѣ си за доброто, което правеше дѣдо му на селянитѣ отъ енорията си и, тогази той се рѣши да стане попъ.

Като си свѣрши богословскитѣ науки, не сполучи никакъ да стане проповѣдникъ, и това го накара да напусне черковната кариера и да се залови за правото.

И съсъ тая наука той се въодушеви съсъ желанието да помага на подобнитѣ си. Той зе участие у едно либерално движение, което имаше за цѣль да освободи селянитѣ отъ владѣнието на нѣколко чорбаджии отъ Цурихъ, нѣ опитванието не сполучи. Песталоци, като се отсѣди да плати глоба, като се наскърби отъ заточението на одного отъ приятелитѣ си, отказа се най послѣ отъ сѣка публична кариера и си обѣрнѣ мислитѣ къмъ земледѣлието.

Когато отиде у селото Киришбергъ, близо при Бернъ, на 1767, за да чиракува при нѣкого си Чифели въ земледѣлието, той бѣше згоденъ за Ана Шултесъ, по стара отъ него съсъ седемъ години и която той познавалъ още отъ дѣтинство. Той знаи да ѝ привлѣче любовта чрѣзъ добрината на сърцето си и чрѣзъ високиятъ си умъ, и да я накара да живѣи селски животъ, наиченъ съсъ челоуѣколюбиви мисли.

Ужени се за нея на 1769, слѣдъ като си купи една земя при селото Найховъ. Бащата на одного отъ приятелитѣ му далъ 15,000 флорина за да разработи тая земя.

Земледѣлскитѣ опитванія на Песталоци не сполучихъ. Обаче той не се обездързяваше; лѣтно врѣме си работеше нивята, а зимно врѣме правеше памучени матери.

На 1770 единъ синъ му се роди.

Като се занимаваше съсъ въспитанието на драгитѣ си синъ Якобли, на Песталоци му доде на умъ да прѣобрази идеитѣ на Жянь-Жякъ Русо върху въспитанието. Нѣма нищо по любопитно отъ напомникътъ му, у който е забѣлѣжвалъ развитието на сина си отъ три години на горѣ. Ще извлѣчемъ нѣколко нѣща, у които се явява методата му:

« 2 Февруария 1774. Гледахъ да направѣж Якобли добрѣ да разбере значението на числата, на които до сега той познаваше само имената, като ги повтаряше наизустъ, безъ да имъ дава единъ точенъ смисълъ. *Най голѣмата мжнотия, за да достигнешъ до истината, е да си научилъ веке думитѣ, безъ да сж привързани на една точна идея на нѣщата.* Защо сжмъ ималъ тая лудина да го оставѣж да изричя важни думи, безъ да се погрижѣж да имъ притурѣж въ сжщото врѣме една ясна идея за значението имъ ?

« 13 Февруария. Грижитѣ, които имахми за Якобли додѣто бѣше боленъ (осемъ дена), направихъ го по вироглавъ. Зехъ единъ отъ орѣхитѣ му, за да го счюпѣж; той помисли, че ще го изямъ и извика отъ гнѣвъ. Азъ го погледнахъ студено; сѣтнѣ, безъ да рѣкж нѣщо, зехъ още единъ орѣхъ и ги изядохъ и двата прѣдъ очитѣ му. Той фанж да плаче, азъ му посочихъ огледалото; той побѣгнаж и се скри.

« Баща или учителю, отбѣгвай най много отъ бъркотията и отъ смѣщенiето ! нѣка по много отъ упражненiята ти да ставатъ съсъ редъ, съсъ тишина ! Най голѣмитѣ радости иджтъ отъ едно дълго и мирно истърсване. *Не прави познанията си да дотегнжтъ на дѣтето ти, а оставяй истината да доде у него; прави да минуватъ и да прѣминуватъ безпрѣстанно прѣдъ очитѣ му сичкитѣ прѣдмѣти, които можтъ да го научѣжтъ и да го развижтъ.*

» 14 Февруария. Днесъ сжмъ задоволенъ : учеше

самоволно. Играхъ съсъ него; ставахъ конникъ, касачиниъ, сичко каквото ищеше.

« Начъртахъ нѣколко прави линии за да го накарамъ да рисува. Фюсли (живописецъ отъ Цурихъ) ми рече: « Каквото и да правите нѣка става съвършено; не прѣминувайте отъ а-то на б-то прѣди да се научи а-то, и тѣй за сичко. »

« Не бързай никакъ да вървишь напрѣдъ, нѣ стой на първата стѣпка додѣто стане добрѣ; съсъ тоя начинъ ще избѣгнешъ отъ бъркотията и распиляванието.

« 15 Февруария. Забѣлѣжявамъ днесъ единъ нѣравъ на дѣтето си, който показува хитростъта му, нѣ който ме кара добрѣ да внимавамъ. Когато иска нѣщо, сѣкога фаща да оборюва причинитѣ, за които мисли, че ще му откажѣтъ, или да излага причинитѣ, прѣзъ които се надѣва да го придобий: «мамо, не щѣ го счюпѣж, искамъ само да го гледамъ, ще го употрѣбѣж, за да научѣж искамъ само едно. » Не трѣбува да сполучва чрѣзъ лукавство. Едно свободно и просто искание ще ни бѣде по скѣпоцѣнно. Когато употрѣбѣва подобни забикалки, трѣбува да го карами да фане правиятъ пѣтъ, и може още да му се отказува онова, което не е искало на право.

« За да придобиймъ лесно покорностьта, твърдѣ е важно да направимъ щото дѣцата да знаѣтъ наистина онова, което е запрѣтено. Нищо друго не показува едно толкосъ грочиво разярение, отъ колкото незнаянието, което се наказува като една погрѣшка.

« 19 Февруария. По нѣкога дохождамъ въ затруднение, защото бѣхъ унищожилъ, съсъ сичкото педантство, тонѣтъ на властьта на учителятъ. Дѣ ще намѣриж азъ границата между свободата и покорностьта, на която общественниятъ животъ ни задѣлжява да привикнемъ отъ рано. *Свободата е едно добро; и покорностьта е едно добро. Длѣжни сме да сгединимъ онова, което е раздѣлил Жанз-Жакз Русо; почюденъ отъ лошявинитѣ на едно лудо принуждение, което не прави друго освѣнѣ да унви човѣцината, той не намѣрилъ граници за свободата. »*

(Слѣдува.)

Какво трѣба да прави единъ учитель, ако иска да отгльда и въспита ученицытъ си не само душевно но и тѣлесно ?

(Вижь бр. 10 и 12).

IV. *Игиенически правила.*

Голѣмо добро и ползъ штжтъ принесжтъ учителятъ, ако втлапяватъ въ памѣтытъ на дѣцата слѣдующытъ игиенически правила или условия, и ако имъ заповѣдатъ да ги изпълняватъ колкото е възможно пдточно.

1. Както сѣкый человекъ, така и вые, дѣца, като прѣминувате отъ много студено мѣсто на много топло или отъ топло на студено, поврѣждате си здравьето и училищныя законъ недозволява да ходите при кюмбетата.

Братко учителю! недѣй да оставяшь дѣцата да сѣджтъ близу до кюмбето, и освѣнъ това затваряй — или понѣ заповѣдай да са затварятъ — вратчката на кюмбето; защото когато сж отворены излази изъ кюмбето единъ много врѣдителенъ газъ, който причинява завъртанье шеметь и главоболие и врѣди здравието.

Извънрѣдна топлина въ училищнытъ стаи твърдѣ много поврѣжда здравието на ученицытъ.

Забѣлѣжка 2. Топлината на въздуха, която е найзгодна за человекското тѣло, топлина между 15° и 17° спорѣдъ Реомюра. Тѣлото като си ила 30° Р топлина, удържа си икъ съ постоянното кървообращение и съ дрѣхытъ. Най добро е да са намира въ всяка училищна стая по единъ топлотѣръ. (Това у насъ въ българскытъ училища кой знае когаште бжде еми си хоратиме).

2. Неѣжте ништо много горѣшито или врѣло, и негълтайте незгвацано (нездѣвчено). — Старъ человекъ обыча горѣшж чорбж; но младыя нема нужда отъ такова врѣло ястье, заштото кървѣта си му ври. — Незгвацано ястье несамо че неползува тѣлото, но го и страшно врѣди.

3. Неповръждайте си зжбытъ! Зжбытъ са врѣдѣтъ отъ горѣцты (врѣлы) ястя и питя, отъ трошенъе съ зжбы орѣхы, лѣшницы и други твърды нѣшта и пр.

Зжбытъ сж като водениченъ камыкъ. Тѣ смилать хранѣтъ и правѣтъ ѣж полѣзнѣж за тѣлото. Ако сж лошы зжбытъ, и цѣлото тѣло небыва до тамъ здраво. А зжбытъ, както и цѣлыя тѣлесенъ организмъ, не малко са повръждатъ и отъ пиенъето тютюнъ, лошъ навыкъ, който въ наше време за жалость толкова безъ време са разширява помежду младежитъ.

4. Отъ игра или отъ што да е кога сте уморены неѣжете и непиете! —

5. Тѣлото и облѣклото си дърште всякога чисто! Нѣка да сж дрѣшпытъ просичкы, ама чистичкы — така думатъ нашытъ стары башты и дѣды.

6. Пазете са отъ леность! Заштото както водата, която не тече, гние, така и тѣлото на ленивья.

Подобны правила може да си скрои мѣдрья учитель колко ште; а ные хайде сега да побързаеме кѣмъ послѣдното епомогателно срѣдство, което размножява и утвърждава здравъето и тѣлеснытъ силы на человекъ. Това послѣдо срѣдство е редовна и добрѣ управлявана

V. Гимнастика.

Като правишь гимнастикѣж, упражнявашъ тѣлото си, тѣлеснытъ членове и мышцытъ са трудѣтъ, напрягатъ са въ сичкытъ си части и мърдатъ са отъ вси странъ, и ты ставашъ пѣргавъ, здоровъ и ягкъ.

Гимнастиката не е нѣшто ново. Старытъ народы, а особенно прочутытъ Гърцы и Римляне, броиле гимнастикѣж за нѣшто толкова нужно, както и четенъето, писанъето и смѣтанъето. Тамъ са упражнявали и стары, и богаты и сыромасы. Человекъ който образувалъ и развилъ само духътъ си, а не и тѣлото си, думале че е гниль.

Колко е полезна гимнастиката, ште ни покаже и слѣдующыя примѣръ: Плутархъ *) пише, че Цицеронъ,

*) Поглѣди «Читал.» год. IV брой 11. стр. 307. бѣлъжка 1.

прочутый римский ораторъ, отъ начало на своя публиченъ животъ былъ болнавъ, мжчиль са отъ главоболие и отъ слабость въ стомаха.

А за да са изцѣри отишьль въ Атинж, гдѣто най-добрѣ упражнилъ тѣлото си, и ето ти! нетраяло дълго време и той напълно оздравѣль и дрезгавия неговъ гласъ станжль пълнозвучень и дълбокъ.

У насъ наистина мжчно е да са нарѣди както трѣбва гимнастикж при всяко българеко училиште. Най-нарѣдъ нема всяко училиште потрѣбнытъ згоды и потрѣбы (мѣсто и пр. . .) и второ: самытъ гражданае или селене нештжтъ да приемжтъ това, да, штжтъ понѣгдѣ и да пречжтъ, като мыслижтъ, че е излишно, непотрѣбно.— Разумѣва са, че нѣкои и други общины трѣбва да изключиме. —

А гдѣто нема като свѣтж добра гимнастика — моля Ви са, братя учители, знайте, че — трѣбва учительтъ да глѣда штото ученицытъ въ училиштнытъ стаи понѣ да са упражняватъ; това упражнение е простичко, безъ никаква нарѣдба гимнастическа.

Това като казвамъ, неискамъ да отрѣди учительтъ особень часъ за упражнение тѣлесно (гимнастикж), не; но при всякой прѣдмѣтъ, като испытва или прѣдава, добрѣ е да изыква по име ученицытъ да му казватъ, и то да ставатъ бърже изъ чина и пакъ бържѣ да сѣдатъ. Съ това тѣ правжтъ и гимнастикж.

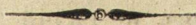
Тѣзи движения и мърдания развеселяжтъ и духжтъ и тѣлото, и ученикжтъ внимава по-добрѣ. —

И така, ако искаме да са образова напълно а не наполовина младежъта, младото поколение, въ което съгледваме бжджштето добро на народа и отечеството си, трѣбва, братя учители, да упражняваме въ сжштото време и духжтъ и тѣлото на ученицытъ си, на милытъ българскы рожбы — на едничката народна надѣжда. —

Това е мойто смирено казванье къмъ братията учители.

Н. П.

Въ Ломъ-Паланка, 24 Юний 1874.

За учителската справедливостъ.

Учителътъ трѣбва да е справедливъ. Учителътъ трѣбва не само да обича справѣдливостта, но и да ѝ върши както трѣбва, т. е. равно и къмъ богатія и къмъ бѣднѣя, и къмъ способнѣя и къмъ слабѣя ученикъ. Учителътъ трѣбва да изпълнява тѣзи добродѣтели, ако иска да заслужи почетъ отъ ученицитѣ си, и да ѝ запази за дълго време. Дѣтинското око е твърдѣ бистро! Тѣ лесно увиждатъ, да ли заслужва учителътъ съ справедливостта си да ся почита или не. Но да бѣде човѣкъ справѣдливъ това не е лесно нѣщо. Въ който учителъ нѣма добро сърдце, и който не ся гриже около повѣреннитѣ му ученици, той лесно става тиранинъ, и такъвъ учителъ бива презрѣнъ отъ ученицитѣ си и ся счита като единъ мъчителъ. Онзи учителъ, който иска да е справедливъ, той трѣбва да има освѣнъ добро сърдце, още и добъръ умъ, за да може да прави разлика измѣжду доброто и злото. Той трѣбва да запитва винаги самъ себѣ си: «Отъ какво произлиза това или онова въ ученика? Коя е причината за дето е това дѣте развратено? Знае ли ученикътъ че съмъ азъ справедливъ? Да ли ще го насърдчи или разслаби моята справѣдливостъ? — Който учителъ не умѣе да отговаря въ сѣкій случай на тѣя въпроси, и който би работилъ по волѣктѣ си, той ще мисли за себѣ си, че е най-праведнѣя човѣкъ на свѣтѣ, а ученицитѣ му ще го считатъ за най-неправѣденъ и щатъ го мразѣтъ като човѣкъ безъ сърдце, който нѣма никаква нравственностъ въ душѣктѣ си.

На учителя справѣдливостта ся познава най-добрѣ, когато хвали и наказва. Той хвали одного за да правѣтъ добро и другитѣ, а наказва за да прекрати злото. Но и хвалата и наказаніето не сѣ за здрави, но за морално болни хора. Здравія човѣкъ прави добро, безъ да гледа че щатъ го похвалѣтъ и наградиѣтъ; тѣй сѣщо ся пази отъ злото, макаръ и да знае че нѣма какво наказаніе.

Учителътъ когато хвали, некъ не хвали твърдѣ много; и когато гълчи, некъ не гълчи твърдѣ хладнокрѣвно;

защото не е добро нето едното нето другото. Некъ похвалява оногова който е винаги внимателенъ, и който ся труди непрестанно да задоволи учителя; а не оногова който случайно е направилъ нѣщо добро.

Споредъ както трѣбва да бѣде учителътъ внимателенъ въ хвалбитѣ си, тѣжъ сѣщо трѣбва да внимава и въ изобличеніята и наказаніята. Учителътъ когато иска да изобличи нѣкого, трѣбва да е твърдѣ кратъкъ. Който учителъ вика и гълчи непрестанно, при него ся развалѣтъ и най-добритѣ ученици! Учителътъ трѣбва често да признава онова, което е извършено добрѣ, а по-малко да споменува онова, което не е извършено както трѣба.

Когато е учителътъ принужденъ да накаже нѣкого отъ ученицитѣ си, то нека незаборава, че наказаніето е горчивъ лекъ, който ся дава само на морално боленъ човѣкъ, за да придобіе нравственно здравіе. Затова наказаніето трѣба да ся употреблява само тогасъ когато отистинна има мораленъ болестникъ, т. е. когато има ученици, които знаѣтъ и разбиратъ, кое е добро, а кое не е, които могатъ да направѣтъ онова което е добро, а и пакъ вършатъ онова, което е противно на убѣжденіето имъ. Затова учителътъ не трѣбва да наказва оногова ученика, който нѣма добро помняніе, нето да наказва за онова, за което ученикътъ не е знаѣлъ че е безпѣтно. Строго наказаніе трѣба да приеме онзи, който знае че не работи добро, но и пакъ го прави.

Наказаніята въ едно училище трѣбва да ся състоѣтъ въ това :

Най-напрѣдъ ся наказва ученикътъ съ серіозенъ погледъ, който е пѣленъ съ напомнюваніе и укореніе, или съ другій нѣкой личенъ знакъ, който да показва ясно, че не е добро онова, което работи ученикътъ.

Второ: съ прѣстъ, или съ рѣжж да одари учителътъ по стола когато желае да има миръ въ училището.

Третьото е: гласно напомнюваніе съ пріятелскій гласъ.

Четвърто: само нѣколко думи укоръ :

Пето: серіозно, строго укореніе и

Шесто: ученикътъ да стане отъ мѣстото ся и да сѣдне самъ на друго уединенъ.

Думитѣ сѣ излишни, когато може да помогне само единѣ поглядѣ. Съ изобличеніето не трѣбва да ся бърза, когато напомнюваніето може да извърши сичко каквото трѣбва.

Когато ся учи или въ време на преданіе, тогасѣ не трѣбва да ся извършва никакво наказаніе, защото съ това ся разваля училищнія редѣ. Когато ся учи или предава урокѣ, тогасѣ ето какви наказанія ся позволяватѣ за сѣкїй учитель:

1. Ученикѣтъ да стане отѣ мѣстото си.
2. Да излѣзе изѣ стола.
3. Да стої самѣ правѣ въ жгѣла.
4. Да остане слѣдѣ отпустѣ въ училището.

Когато учительтѣ опредѣли за наказаніе да останѣтъ нѣколко ученици въ училището, тогасѣ трѣбва самѣ да ги надзирава, защото безѣ неговото надзираніе ученицитѣ могатѣ да направѣтъ по-голѣми погрѣшки, за които ще бѣде принуденѣ да ги наказва повторително. Учителтѣ трѣбва навредѣ и винаги да има въ умѣтъ си, че най-първата му грижа е, да отклони погрѣшкитѣ или наказаніята т. е. да не остава дѣцата да сѣгрѣшаватѣ.

Когато ся изчерпѣтъ сичкитѣ дисциплинарни средства, и когато самоволното упорство на ученикѣтъ не ще да ся покори на законѣтъ тогасѣ — и то само тогасѣ — може да ся употреби тѣлесно наказаніе. Дозволено е въ краенѣ случай тѣлесното наказаніе, но ето какво е забранено:

1. Да не ся одарва ученикѣтъ никоги по устата, или по главата.
2. Да не ся блѣска, сѣ кракѣ рита или да му ся теглѣтъ коситѣ или ушитѣ, защото това вреди на дѣтинското здравіе въ младитѣ му години.

«Бой. — Боятѣ е голѣмо и послѣднѣо наказаніе, боето може да ся употреби (споредѣ както казахме) слѣдѣ като ся употребѣтъ сичкитѣ други дисциплинарни средства, надѣ нѣкой развратенѣ ученикѣ, и като не ся покаже никакѣвъ успѣхѣ, тогасѣ може да ся употреби боятѣ подѣ тїя условія:

- а.) Учителтѣ трѣба да ся увѣри, може ли дѣтеѣо

да поднесе бой (да не е повредено, да не пада въ нѣ-
кая голѣма болѣсть).

б.) Наказаніето да ся опредѣли споредъ възрастьта
на ученика.

в.) Самъ да не извършва наказаніето.

г.) Никоги да не бие по голо тѣло.

д.) Ударитѣ да не бждѣтъ повѣче отъ петъ;

е.) Пръчката, съ която ще ся бие дѣтето, да не е
по-дѣбела, отъ единъ плайвазъ;

ж.) Наказаніето да ся извършва винаги слѣдъ учи-
лищното врѣме.

Тѣлесното наказаніе трѣбва да е колкото е въз-
можно по-рѣдко; и сѣкій учитель трѣбва да ся гордѣе,
когато може да ся похвали, че си върши длѣжноститѣ
безъ бой.

Никополь, 10 Юній 1874.

Т. Х. Станчевъ.

ПЪРВЪ УРОКЪ

за

Четение и писание у първото отдѣленіе у
основнитѣ училища.

(Продължава са отъ 13 брой).

При сѣкой урокъ сж свързвѣтъ и пишеть сѣкакви
рѣчи, които сж давѣтъ да ги написвѣтъ ученицитѣ съ
наученитѣ букви.

Ето по нѣколко отъ тѣзи рѣчи за сѣкой урокъ :

1-ий урокъ : се, ес, есе, сес, сесе;

2. со, ос, ао, да, дедо, седа;

3. ио, седи, пада, подай;

4. иш, шип, деде, подайте, десет, шие, пишпите, пи-
тай, што седиш;

5. го, чите, пече, чеп, пита, чисто, точи, ягоди,
чета, сече, час;

6. нога, наш, агне, пене, са, донеси печено, што
не си донесѣлъ сено;

7. лой, лист, поле, мишка, семе, насолено месо, ништо неучи, лен;
8. хей, ох, хайде на поляната, недѣй си маха ногата, ти можеш да пишеш, достойна жена, една майка;
9. ух, юда, кожя, як петел, умна жега, як мѣжик, ангел;
10. жица, спѣнице, щит, лисица, миржанѣ, слушайте баща си деца;
11. бог, небо, глава, вода, табла, бич;
12. жерав, кебе, кон, лук, ряпа, калугер;
13. фес, зима, мраз, кожа, коза, седеф, зѣби.

Като изучѣтъ горнитѣ букви съ уроцитѣ имѣ, ще ги повторѣтъ и тѣй:

1-ий урокѣ:	Ч, И, Ш;	8-ий урокѣ:	Х, Ж;
2.	» С, О;	9.	» Д, Ю;
3.	» Е, З;	10.	» Ц;
4.	» Л, А, Ъ;	11.	» І, К;
5.	» Н, М, Я;	12.	» Б, П;
6.	» Р, В;	13.	» У, Ф;
7.	» Г, Т;		

За да упознаѣтъ по добрѣ ученицитѣ и тѣзи голѣми букви, трябва да ги накарва учителя за нѣколко врѣме да му написвѣтъ отѣ тѣхъ рѣчи.

Сега трябва да учѣтъ вече печатани букви. Заради туй трябва да ги приготви учителя на мушама, на която да бѣдѣтъ написани сички печатани букви нарѣдѣ, кое до което приличя, нѣ тѣй щото да дойдѣтъ най първо малки рѣкописни, до тѣхъ голѣми рѣкописни; подѣ малкитѣ рѣкописни, малки печатани, и подѣ голѣмитѣ рѣкописни голѣми печатани (*) тѣй:

і	и	п	н	ц	ш	ж	р	ю	в	б
І,	И,	П,	Н,	Ц,	Ш,	Ж,	Р,	Ю,	В,	Б,
е	г	я	т	к	ж	с	о	л	а	д
Е,	Г,	Я,	Т,	К,	Ж,	С,	О,	Л,	А,	Д,
	м	з	ч	ф	х	у	щ			
	М,	З,	Ч,	Ф,	Х,	У,	Щ,			

(*) Понеже се не намѣрватѣ въ печатницата рѣкописни букви, заради това се и не туриха. (Р.)

Като нагласи тѣзи учителя, ако би той направилъ по четвъртити джечици или по тѣркалясти хартии по два или три примѣра отъ сички печатани слова и ги дава на ученицитѣ си да съставѣжтъ отъ тѣхъ разни рѣчи — доста бы улѣкнало на учителя и на дѣцата съ този начинъ.

Като научѣжтъ ученицитѣ печатнитѣ букви, захващжтъ да четжтъ отъ букваря, дѣто трябва сичко что четжтъ да го пишжтъ, и сѣтне и написанното да четжтъ. При изучването едни букви, нека упжтва учителя ученицитѣ да изговарѣжтъ безгласнитѣ букви по кратко, а гласнитѣ протегнато. Като вършимъ тѣй ще прѣдпазимъ дѣцата отъ лигавото четеніе и досадително слушане.

Исказанното ми го научи нашия основенъ учитель, което има много успѣхъ у дѣцата. Прѣпорѣчвамъ го особено на онѣзи учители, които имжтъ работа и у погорнитѣ отдѣла, както що е у селата.

Здравото бѣдуще на кой да е народъ иде отъ Основнитѣ му училища. Тѣзи училища управлявжтъ ли сж отъ опитни и здрѣли хора, то некъ са надѣваме за зрѣло потомство; напротивъ, забавлявали нѣкой хлапе съ сто гроша на мѣсяца новитѣ ни надѣжди, както що е у насъ, то некъ не сж надѣваме за положителни и свѣстни хора, колкото и да сж нагласени по горнитѣ ни училища.

Ний градимъ по напрѣдъ стрѣхата, а сѣтне основата, нѣщо противно на естеството като гласимъ по първенъ по горнитѣ си классове съ по учени учители, а пакъ сме пуснали нѣкой нищо и никакво хлапе да полага ужъ основа! Рачашката! (?).

П. П. Пърговъ.

ИЗВѢСТІЕ ЗА ОТВАРЯНИЕ-ТО НА БЪЛГАРСКАТА КНИГОПЕЧАТНИЦА У ВИЕНА.

Съ намерение да помогнемъ на народната ни книжнина, ние ся рѣшихме и отворихме въ срѣдата-тъ на Европа, най-близо место до Българско, тука у Виена (подъ

отговорността на Г-да А. Кайссъ и Ф. Лебъ) БЪЛГАРСКА КНИГОПЕЧАТНИЦА която снабдихме за сега съ най-нови-те български букви, както съ граждански, тѣй сѣщо и съ черковни, до колко-то ни бѣхж познати, а не преставаме да ся сдобиваме и съ всички други новости, тѣй що-то смѣемъ да кажемъ, че тя е за сега най-пѣлно урѣдена.

Наше-то желание бѣше да отворимъ тази книгопечатница въ отечество-то ни, но по много причини, ние предпочетохме да я основемъ за сега у Виена, защото както са знае, тойзи градъ е напредналъ твѣрдѣ много въ печаторско-то искусство: тука ся намиратъ най-добрите Словоливници, Словорѣзници, Ксилографи, Литографи и др. т. улеснителни печатарско потребности; освенъ това въ Австрия са намиратъ най-много-то и разнообразни хартиени фабрики, та при тия сгоди намъ ще е възможно да напѣстревами нашя-та бѣдна народна книжнина съ по-добри и углѣдни книги. Отъ друга страна, кога сме принудени да копуваме хартия отъ Австрия, то защото да не предпочетемъ да прашами сѣща-та бѣла хартия печатана най-чисто и то се съ сѣщи-те разнѣски, както кога щеше да е за иста-та бѣла хартия; и още повече, кога-то тѣ книги ще ся отпечатватъ най-хубаво съ най-отборъ букви и съ по-евтена цѣна, дори и отъ виенски-те печатници.

И тѣй съ настояще-то си ние приканваме всички наши Г. Г. Книгоиздатели, Книгопродавци, Учители и Тѣрговци, кои-то би имали потребѣа за напечатвание нѣкои учебници или други книги, или программы, уставы, или похвални листове, или циркулари, и др. т., да ни почетѣтъ съ честни-те си порѣчки. Отъ наша страна, прѣди всичко, ние имъ обѣщаваме евтена цѣна, солидна, чиста, добра и бѣрза работа.

Ние приемаме още и всякакви порѣчки, кои-то ся отнасятъ до печатарска работа; приемаме трудъ-тъ да доставяме всички потребности, като за Ксилографи, Литографи и др. т. и молимъ всички любители по тазъ частъ да ся отнасятъ направо до насъ сѣщи-те.

Печатница на Българско-то отдѣление

Іанко С. Ковачевъ и С-іе.